

Комітет Верховної Ради України
з питань фінансів і
банківської діяльності

Звернення учасників круглого столу

27 жовтня 2010 року відбувся круглий стіл на тему «Регулювання ринку рейтингових послуг: що треба змінити?», у якому брали участь спеціально запрошений експерт Президент Європейської асоціації рейтингових агентств (European Association of Credit Rating Agencies) пан Томас Міссонг, представники законодавчої та виконавчої влади, експерти фінансового ринку, провідні вітчизняні юристи, представники фінансового та інвестиційного сектору, представники українських рейтингових агентств. Під час проведення вказаного заходу були обговорені європейські засади регулювання діяльності рейтингових агенцій, положення законопроекту «Про державне регулювання ринку рейтингових послуг» (реєстраційний номер у Верховній Раді України 7041 від 19.08.2010), а також аспекти визнання в Європейському Союзі кредитних рейтингів, визначених в Україні.

Учасники круглого столу, з урахуванням прикладів використання кредитних рейтингів у світі, а також визнаної практики нагляду над діяльністю рейтингових агентств, мусять наголосити на необхідності коригування української нормативно-правової бази у цій сфері. Учасники також вважають, що найближчим часом доцільно активізувати співробітництво за вказаним напрямом між українськими та європейськими регуляторами ринків фінансових послуг.

Сьогодні, незважаючи на критику на адресу рейтингових агентств, уряди більшості розвинутих країн визнають, що повноцінної альтернативи послугам, що надаються цими агентствами, наразі немає. Кредитні рейтинги, як і раніше, використовуються за багатьма напрямками у багатьох країнах світу. Зокрема, при визначенні вимог до капіталу банківських або страхових установ, при класифікації активів, в які можливо здійснювати інвестиції, під час оцінки ризику збереження вартості активів, якими забезпечені структуровані випуски цінних паперів тощо. Крім цього, у низці країн кредитні рейтинги використовуються органами нагляду над фінансовими ринками для підтвердження надійності окремих компаній.

Оскільки спектр використання кредитних рейтингів стосується багатьох чинників економічного життя, державні регулятори ринків фінансових послуг стикаються з необхідністю запровадження ефективного контролю над діяльністю рейтингових агентств, зокрема висування жорсткіших вимог щодо їх реєстрації, досвіду роботи, внутрішніх бізнес-процесів та кваліфікації фахівців. Останнім прикладом запровадження подібного підходу є нещодавні зміни до фінансового законодавства Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки, які стосуються у тому числі рейтингування. При цьому, в Європейському Союзі реєстрація та нагляд над агентствами, включаючи моніторинг їх поточної діяльності, здійснюватиметься на наднаціональному рівні, а сфера використання кредитних рейтингів повинна визначатися відповідними державними органами в окремих країнах-членах Союзу.

Особливо важливо те, що найближчим часом визнаватися у більшості європейських країн будуть лише рейтинги, присвоєні за процедурами та у відповідності з правилами, прийнятими в ЄС. Таким чином, кредитні рейтинги, визначені в Україні, будуть чинними в Євросоюзі або за умов, якщо Єврокомісія ухвалює рішення, що вітчизняна нормативно-правова база у галузі рейтингування

відповідатиме європейської; або якщо українські регулятори ринків фінансових послуг матимуть підписані угоди з новим наглядовим органом ЄС з цінних паперів та ринків (ESMA), і такі угоди надаватимуть право ESMA відслідковувати діяльність рейтингових агентств в Україні.

Зазначені аспекти набувають особливого звучання для українських компаній, які наразі зазнають дефіцит коштів у поточній і майбутній діяльності. Достатньо часто їм потрібні джерела недорогих «довгих» ресурсів, які можливо залучити, зокрема, на європейських фінансових ринках. Це відбувається в умовах досить високої ціни позикового капіталу у межах України. Процедура залучення позики та/або інвестора в країнах Євросоюзу проходить набагато швидше і ефективніше за наявності у компанії кредитного рейтингу.

Вважаємо за необхідне підкреслити важливість високої кваліфікації тих, хто визначає та оновлює кредитні рейтинги. Відповідне агентство має також бути в змозі довести обґрунтованість і неупередженість своїх оцінок. Для отримання агентством достатнього рівня довіри і визнання від учасників ринку, воно повинно визначати кредитні рейтинги протягом мінімального терміну, упродовж якого на послуги такого рейтингового агентства має сформуватися сталий та свідомий попит з боку різноманітних суб'єктів економічних відносин. Так, у Сполучених Штатах Америки для набуття статусу національно визнаної рейтингової організації, рейтингове агентство має письмово засвідчити, що кваліфікований інституційний інвестор використовував кредитні рейтинги, визначені цим агентством, не менше трьох років. Щодо країн Європи, то Європейський комітет банківського нагляду вважає, що такий мінімальний період має становити принаймні п'ять років, і, враховуючи важливість гармонізації нормативно-правових систем України та ЄС з питань рейтингування, наголошуємо на доцільності запровадження аналогічної норми у вітчизняному законодавстві.

Загалом, більш активне використання кредитних рейтингів у регуляторних цілях надасть можливість інвесторам (у першу чергу, громадянам) оцінити ризики інвестування, що в цілому поліпшить інвестиційний клімат і буде сприяти стабілізації ситуації на фінансовому ринку України. Підсумовуючи викладене, в цілому законопроект «Про державне регулювання ринку рейтингових послуг» (реєстраційний номер у Верховній Раді України 7041 від 19.08.2010) є важливим кроком до приведення правового поля України у відповідність до європейських нормативно-правових вимог з рейтингування, але потребує додаткового опрацювання. Зокрема, рішення про форми використання кредитних рейтингів, що будуть застосовуватись в окремих сегментах фінансового ринку України, пропонуємо прийняти з урахуванням кращого світового досвіду.